

LÁNCHÍD

A Lánchídat kilencven évvel ezelőtt, 1849 november 20-án adták át a nyilvános forgalomnak.

Mit érezhetett az első igazi magyar, aki kilencven évvel ezelőtt, 1849 november 20-án először haladt át méla léptekkel az új hídon Buda és Pest között s először tártult szeme elé, magasan a Duna fölött állva a város, a hegy, a víz diadalmas panorámája, a kép, mely szorgos emberi kezek ékítésével kilencven év után egyike lett a világ legszebb városképeinek? Mit érezhetett a lelkesen promenírozó svábok, fehérdolmányos császári tisztek, rác kereskedők és szláv munkásnők között, akik önfelédten ünnepelték a technika csodáját és tízszer is végimentek az őszi szélben lánccait csörgető hídon és figyelték a kocsik dübörgését vagy a lengő szerkezet finom ingásait? Valahol a közelben Haynau székel, a hírek alig érkeztek még meg Világosról, Aradról, a nemzet kiterítve feküdt az országban, idegenek sétáltak rajta, bizony nem volt sok remény. Kossuth száműzetésben, a híd alkotója elborult elmével nézett a sötét éjszakába, s azt hitte, hazája jövőjébe néz — az első igazi magyar, aki átment a hídon pontosan kilencven év előtt, a legszívesebben talán levetette volna magát a magasból, hogy feledjen életét, hazát, s a hidat, amelyen most idegenek andalogtak.

*

Lehetséges-e, hogy az első lánchídi magyar képzetében fölrévedt mégis az, ami jönni fog? Megsejtette-e a panorámát, amit mi látunk ma a Lánchídról: a tizenkilencedik század második felét, a magyar építés legdúsabb korszakát? Remélte-e, hogy minden megváltozik, s e diadalmas, hódító svábok, rácok, tótok unokái egy máig megfoghatatlan csoda segítségével néhány évtized múlva s anélkül, hogy erőszak történt volna velük, színmagyarokként sétálnak végig döngő léptekkel a hídon és jaj volna annak, aki kétségbevonja magyarságukat? Gondolt-e arra, hogy a tizenkilencedik század Haynau és Világos ellenére mégis az újkori magyarság legnagyobb százada maradt, a legépítőbb, a legdinamikusabb, mert amikor jött, hárommillió fáradt, letört magyart talált, akikre Herder ráadta már az utolsó kenetet, s amikor ment, tízmillió víg és bizó magyar búcsúzott tőle a fölépített szabad nagyházában? Láttá-e a hídról a huszadik század első felének Budapestjét, amelynek szépségét egyformán csodálja innen angol, francia, német, olasz, cseh, szerb és román?

*

1913-ban átépítették a hidat, vonalait talán elvaskosították. Sebaj, így is Európa egyik legszebb hídja marad. Hidak mindenütt szimbolumok, s az európai utas sok híd-csodát látott utazásain. Kevés illeszkedik be szervezesebben a tájba s ad annyira szebb összhangot környezetének, mint a magyar Lánchíd. A Tower hídja, a gót és barok kövek közt pompázó prágai Károly-híd, a Pont-Neufé, de az amerikai elektrodinamomágikus városiasság felhőket karcoló kilométeres hídjai, a Hudson hídjai, vagy az új szanfranciskói fűg-

gő híd sem jellegzetesebbek egy-egy népre és egy-egy világra, mint Széchenyi hídja Budapestre. Az egyetlen talán, amit az angolok visszakövetelnek tőlünk: »a budapesti angol híd«, írják a Lánchídról és lelkesednek érte. Nem adjuk. Szívesen tanulunk a nyugati népektől, Széchenyi is ezt tette, amikor Clark Adámra bízta a híd megépítését, de ez a híd annyira összeforrt a mi életünkkel, annyira vérzett, szenvedett, örült velünk s az évtizedek alatt annyira belenőtt a tájba, hogy ma elválaszthatatlan tőle és áthasonult, mint ahogy az élő ember idomul lassan-lassan környezetéhez. A svábok magyarok lettek, a híd kétszeresen az lett.

*

Világos, Haynau elmúlt, a híd megmaradt. Trianon is muladozik már, a híd tovább hirdeti, hogy a nagy, amit a nemzet egykor alkotott, túléli a rosszat és átmenti a jövőbe a nemzet értékeit. Külsőleg a magyarság legsötétebb éveiben készült, de hogy megépülhetett, azt bizonyítja, hogy a letörtségben is sok dinamizmus maradt még a népben: a nemzet be tudta fejezni, amit megkezdett. A Lánchíd megnyitásának kilencvenéves fordulóján ünnepeljük a magyar építés szellemét, Széchenyi géniuszát, aki tudta, hogy romantikus szilaj, lángoló nemzete akkor válik igazi európaivá, ha megtanul építeni, mint a nyugati civilizációt évszázados realizmussal csi-szólo indogermánok, megtanul jö-zzanul látni, biztos és célszerű valóságérzettel alkotni, megszereti a téglát-téglára hordó aprómunka ízet és zamatját, leszáll a csillagok közül és rálép a földre. Úgy érezzük, amikor most átépítjük a nemzetet és ki akarjuk venni a gazdasági élet irányítását a pénz hatalmával visszaélők kezéből, hogy a saját rezsinkben kezeljük az ország javait, elsősorban erre a realizmusra, apró munkára van szükség az eredmény szempontjából. Nem elég az idegengereket kites-sékelné, érteni is kell ahhoz, hogy jobban és becsületesebben elvégezzük a munkát, amit eddig mások végeztek. Széchenyi beszélt először ilyesféléről a magyaroknak, először kísérelte meg, hogy bizony-ságot tegyen a magyar realizmus mellett, — s ime, munkájának olyan emléke maradt, amelyet messze földről csodálni járnak Európa népei. A Lánchíd, a kilencvenéves csoda, Budapest ékes-sége, a város legmegnyugtatóbb szépsége, Pest és Buda első szilárd összekötője, az egység, az összhang hirdetője, a kiegyen-súlyozott és a bölcs magyar rea-lizmus szimbolumaként indul lété-nek tizedik évtizedébe és arra vár, hogy a százéves jubileumkor két hídfőjén már olyan nemzetet ta-láljon, amely megvalósította Szé-chenyi szellemének vágyait és kí-vánságait. (sp.)